

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА

УДК 378.147:373.3.011.3-051:792.8

**ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ ХОРЕОГРАФІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ
ТА КЕРІВНИКІВ ДИТЯЧИХ ХОРЕОГРАФІЧНИХ КОЛЕКТИВІВ**

Котов В. Г.

У статті висвітлена актуальна проблема сучасної мистецької освіти – формування хореографічної компетентності майбутніх учителів початкових класів, які отримують спеціалізацію керівників дитячих танцювальних колективів. Проаналізовано сучасні науково-педагогічні підходи до змісту професійної компетентності майбутніх учителів-хореографів. Сформульоване власне розуміння хореографічної компетентності як складової професійної компетентності майбутніх учителів початкових класів. Пропонується розробка танцювальної композиції "Кадриль" як приклад формування хореографічної компетентності на практиці.

Ключові слова: компетентність, хореографічна компетентність учителя початкових класів, майбутній керівник дитячих хореографічних колективів.

В статье освещена актуальная проблема современного художественного образования – формирование хореографической компетентности будущих учителей начальных классов, которые получают специализацию руководителей детских танцевальных коллективов. Проанализированы современные научно-педагогические подходы к содержанию профессиональной компетентности будущих учителей-хореографов. Сформулировано собственное понимание хореографической компетентности как составляющей профессиональной компетентности будущих учителей начальных классов. Предлагается разработка танцевальной композиции "Кадриль" в качестве примера формирования хореографической компетентности на практике.

Ключевые слова: компетентность, хореографическая компетентность учителя начальных классов, будущий руководитель детских хореографических коллективов.

The article is devoted to the topical problem of present-day artistic education – formation of choreographic competence in future primary school teachers who pursue an additional qualification as instructors of children's dance groups. The author analyzes contemporary scientific pedagogical approaches to the content of professional competence of future choreography teachers, formulates his own understanding of choreographic competence as a component of professional competence of future primary school teachers, and proposes a dancing composition "Quadrille" as an illustration of choreographic competence formation in practice.

Key words: competence, choreographic competence of primary school teachers, future instructor of children's dance groups.

Постановка проблеми. Одним із ключових напрямів оновлення сучасної системи вищої освіти є впровадження компетентнісного підходу як такого, що відповідає запитами існуючого ринку праці та загальносвітовими тенденціями розвитку освітньої системи; необхідністю ефективного оновлення системи підготовки фахівців та створенням умов для формування професійних якостей особистості, що визначатимуть теоретичні засади досягнення якісно нового рівня підготовки вчителя, здатного до діяльності у сучасному соціокультурному просторі.

Компетентнісний підхід є дієвим у підготовці майбутнього вчителя початкових класів та керівника дитячих хореографічних колективів. Структура й зміст

професійної компетентності майбутнього педагога-хореографа визначаються специфікою його діяльності з дітьми молодшого шкільного віку, її мистецькою складовою, яка враховує емоційно-образний світ мистецтва, історичні традиції й сучасні інновації, особистісні творчі прояви, що загалом визначає нестандартність професійної підготовки студента-хореографа у педагогічних вишах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різним аспектам роботи з дитячим хореографічним колективом та підготовки майбутніх хореографів присвячені численні сучасні дослідження (С. Акішев, Т. Баришнікова, О. Бурля, Ю. Гончаренко, Л. Каміна, В. Кирилюк, О. Мартиненко, Т. Сердюк, А. Тараканова та ін.). До того ж чималий фонд наукових досліджень накопичений у галузі мистецтвознавства, у якій розроблені різні аспекти теорії й практики підготовки хореографа з народно-сценічного, класичного, сучасного танцю (праці А. Ваганової, Н. Базарової, В. Писарева, К. Василенка, В. Верховинця, А. Гуменюка та ін.). При цьому зауважимо, що питання професійного розвитку керівника дитячого хореографічного колективу в аспекті формування його професійної компетентності розглядається опосередковано.

Тож **метою статті** є визначення сутності поняття хореографічної компетентності майбутнього вчителя початкових класів, який отримує спеціалізацію хореографа – керівника дитячих колективів, та оприлюднення власного досвіду професійної підготовки майбутніх спеціалістів у вищих педагогічних освітніх закладах, зокрема засобами хореографічної творчості.

Виклад основного матеріалу. Вивчаючи хореографічну компетентність майбутніх учителів початкових класів та керівників дитячих хореографічних колективів, ми відштовхуємося від існуючого у вітчизняній науці (О. Савченко, Н. Бібік, О. Овчарук та ін.) погляду на компетентність як інтегровану характеристику якості особистості, сформовану через знання, уміння і навички, ставлення, поведінкові реакції та здатність самостійно вирішувати завдання у конкретній діяльній сфері [1].

Вчитель-хореограф має володіти знаннями з історії хореографічного мистецтва, видів хореографічного мистецтва, стильових особливостей та специфіки виконання окремих рухів та танців різних епох і народів, знати найвідоміші твори видатних балетмейстерів світу та найпоширеніші системи хореографічної освіти й виховання дітей. Майбутній керівник дитячих хореографічних колективів має володіти знаннями особливостей вікового розвитку дітей молодшого шкільного віку, психології художніх здібностей тощо.

Хореографічна компетентність майбутнього вчителя початкових класів та керівника дитячих хореографічних колективів вмщує також сформовані виконавські навички, зокрема танцювальну техніку, артистизм, уміння рухами передавати художній образ, імпровізувати.

Ми цілком погоджуємося з І. Харченко, яка вивчає фахову компетентність вчителя хореографії й вважає, що вона уявляє собою здатність до освітньої діяльності на основі сформованих хореографічних, виконавських та педагогічних знань, умінь та навичок, досвіду емоційно-ціннісного ставлення до явищ хореографічного мистецтва відповідно до суспільних вимог та цінностей. Структура фахової компетентності майбутнього вчителя-хореографа, на думку І. Харченко, складається з трьох компонентів: когнітивного, практично-творчого та ціннісно-орієнтаційного, які забезпечують загальний успіх педагогічної діяльності [2].

Т. Царик вважає якісним показником професійної компетентності керівника дитячого хореографічного колективу об'ємну сегменту фахових знань, умінь та психолого-педагогічних складових, які необхідні для роботи з дитячим хореографічним колективом [3].

Близьким до компетентного підходу є визначення професійної спрямованості студента-хореографа, надане О. Мартиненко [4], на її думку це особистісна характеристика, яка включає професійно-педагогічні якості, художньо-естетичні потреби, інтереси, знання, вміння та навички, які формуються під впливом професійного середовища і сприяють успішності процесу засвоєння теорії та методики педагогічної діяльності та духовно-творчому становленню особистості майбутнього спеціаліста.

Зазначимо, що у формуванні професійної компетентності майбутніх керівників дитячих хореографічних колективів важлива роль належить дисципліні

"Теорія та методика роботи з дитячим хореографічним колективом", яка створює фундаментальну базу для самостійної практичної діяльності студентів та відкриває широкий простір для професійної творчості. На заняттях студенти вчаться добирати репертуар для хореографічної роботи з дитячим колективом, створювати власні танцювальні композиції на основі знань хореографічної лексики тих чи інших жанрів, вибудовувати танцювальну виставу з урахуванням вікових особливостей дітей, реалізовувати на практиці набуті загально-педагогічні вміння й фахові навички. Отже, йдеться про формування майже усіх складників хореографічної компетентності.

Наведемо приклад розробки танцю "Кадриль", створеної в результаті спільної праці викладача й студентів на практичних заняттях з дисципліни "Теорія та методика роботи з дитячим хореографічним колективом".

"Кадриль"

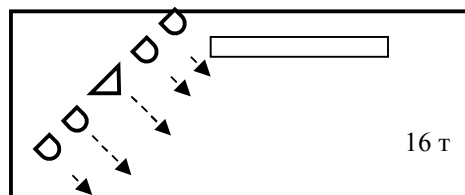
Кадриль виконується 4-ма парами за участю соліста-баяніста. Музичний супровід: $\frac{3}{4}$.

Дія відбувається на вечірньому гулянні, де раніше збиралася молодь і проводила дозвілля. Хлопець-гармоніст зазвичай був першим хлопцем на селі.

Дівчата, взявши хлопця з гармошкою під руки, в яскравих кадрилих костюмах, нібито прогулюючись, виходять на сцену. Кожна з них намагається сподобатися баяністові. З правої першої куліси з'являються хлопці. Кожен у руці за спиною тримає подарунок для дівчини і наприкінці дарує його.

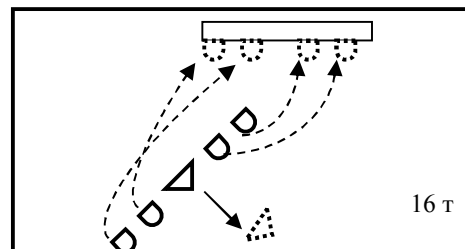
Сценарій танцю

Малюнок 1

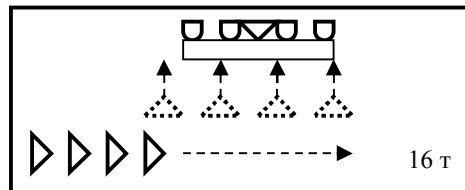
Чотири дівчини і баяніст, він посередині, простою ходою (носок витягнутий "утюжком") рухаються діагоналлю (на 16 тактів).

Малюнок 2

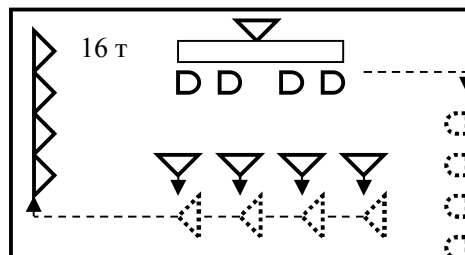
Дві дівчини (крайні) підбігають до лавочки і протирають хусточкою пил (на 8 тактів). Потім дві інші дівчини роблять те ж саме (на 8 тактів).

Малюнок 3

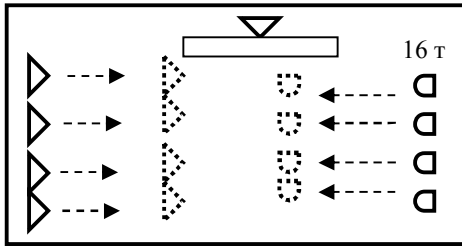
З першої правої куліси виходять хлопці, гордо піднявши голови догори. Йдуть простою ходою, високо піднімаючи п'яти назад (8 тактів). Потім різко повертаються до дівчат, роблять три кроки до них і зупиняються (8 тактів).

Малюнок 4

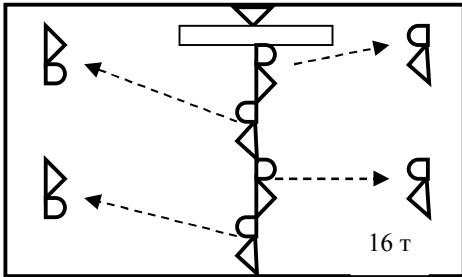
Хлопці гордо розгортаються від дівчат. Йдуть уперед до авансцени тією ж ходою і повертають у правий бік лаштунків. Дівчата, переглянувшись між собою, йдуть у ліву сторону лаштунків (проста хода з каблучка) і шикуються навпроти хлопців (на 16 тактів).

Малюнок 5

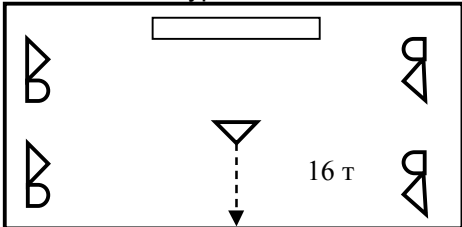
Непримиренно гордо хлопці та дівчата підходять один до одного простою ходюю на 4 такти. Хлопці на 4 такти в жартівливій формі піднімають руку для вітання. Дівчата на 4 такти горділиво відвертаються від них.

Малюнок 6

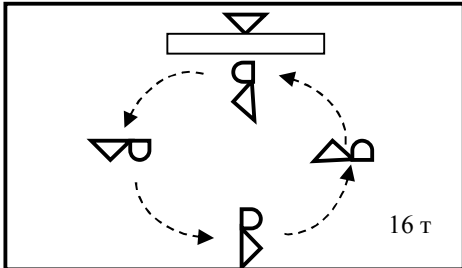
Хлопці підходять до дівчат і кожен у своїй манері розводять їх на два боки лаштунків, стаючи один навпроти одного. Весь цей час баяніст сидить на лавочці і в своїй манері грає на баяні.

Малюнок 7. Фігура 1

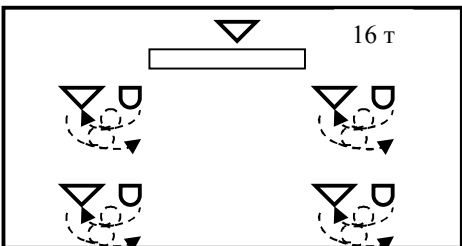
Музична пауза. Баяніст встає. Робить 4 кроки вперед, кивком голови нібито питає у пар, чи готові вони танцювати? Й наголошує фігуру – "Повлюбляємось", потім робить 4 кроки назад, повертається на лавку. Звучить музика.

Малюнок 8

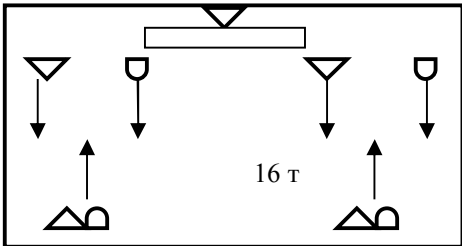
Пари, прогулюючись колом, нібито підігрують один одному (16 тактів). І повертаються знову на свої місця.

Малюнок 9

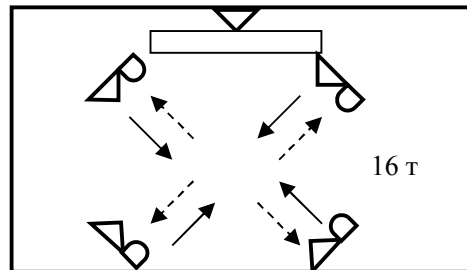
Хлопець подає дівчині руку, закручує її до себе, вони разом роблять гармошку. Потім хлопець розкручує дівчину і роблять dos-a-dos (на 16 тактів).

Малюнок 10

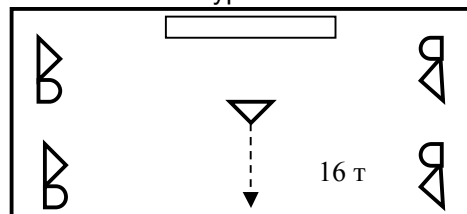
Потім пари роблять ворота і проходять вперед, а потім назад (на 16 тактів).

Малюнок 11

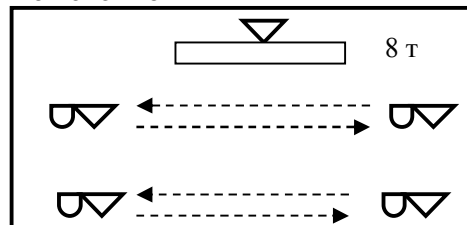
Пари тримаючись один за одного, входять до кола (на 8 тактів). Потім виходять з кола на 8 тактів і повертаються на свої місця.

Малюнок 12. Фігура 2

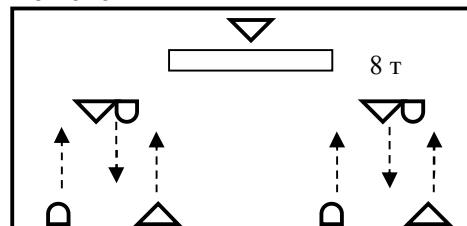
Музична пауза. Баяніст встає, йде вперед (8 тактів), оголошує фігуру – "Вертушечна". І йде назад на 8 тактів. Знову сідає на лавку і продовжує грати. Звучить музичний супровід (на 16 тактів).

Малюнок 13

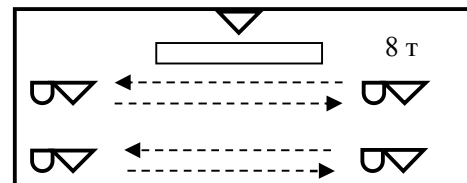
Пари беруться за руки і простим бігом міняються місцями. Рух робиться по квадрату (8 тактів).

Малюнок 14

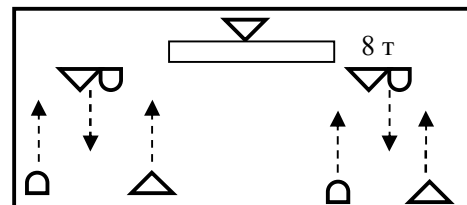
Потім танцюючі біжать назустріч один одному (8 тактів).

Малюнок 15

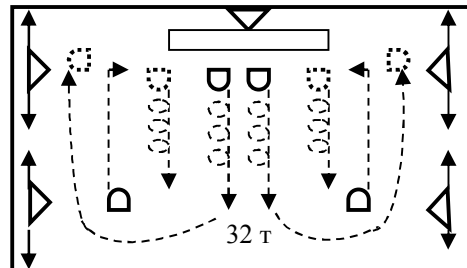
Знову роблять прочісування (на 8 тактів).

Малюнок 16

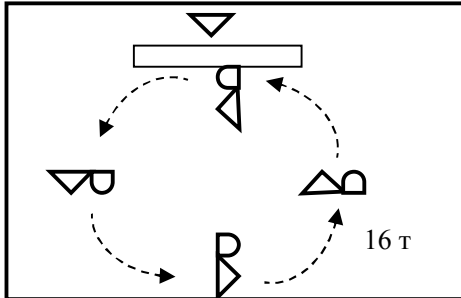
Пробігають один повз одного і повертаються на свої місця (8 тактів)

Малюнок 17

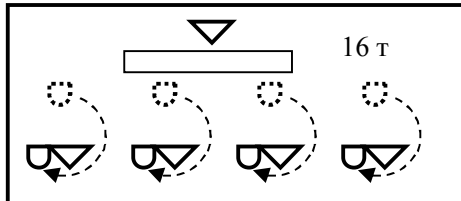
Дві перші дівчини починають обертатися. Дві другі дівчини підходять на їх місце і теж починають обертатися. Хлопці в цей час роблять хлопавку "Млин". Дівчата, які відкрили, підходять до своїх партнерів.

Малюнок 18

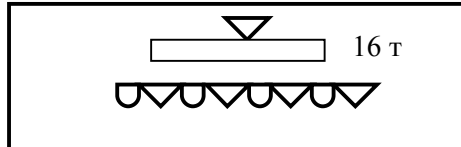
Потім пари беруть один одного за лікті, рух називається – "Уральська свічка", і подвійними молоточками рухаються по колу (16 тактів).

Малюнок 19

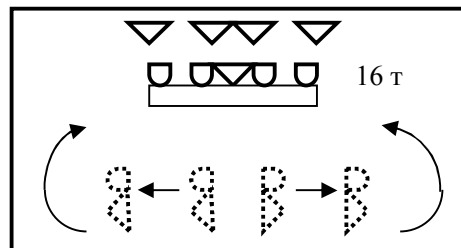
На останні 4 такти хлопці залишають дівчат позаду, виходять уперед. Роблять "Розніжку" вниз. Дівчата роблять Ronde з "утюжком" по черзі правою та лівою ногою. Хлопці повертаються до дівчат, роблять підтримку. Дівчата обігають хлопців і всі беруться за руки.

Малюнок 20

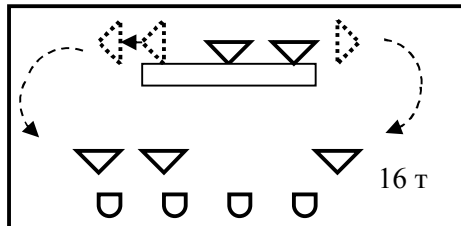
Пари беруться за руки і роблять подвійні молоточки, піднімаючи по черзі руки вгору, на останні 2 такти зіскок на дві ноги.

Малюнок 21

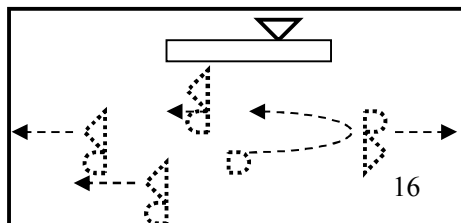
Потім хлопці розводять дівчат на лавку, ті сідають на лавку біля баяніста, а хлопці шикуються за лавкою.

Малюнок 22

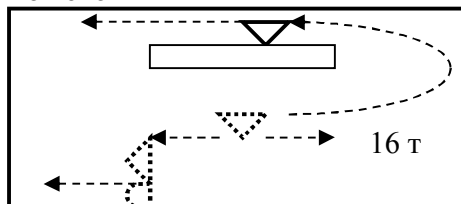
Невелика музична пауза (раз-два). Дівчата роблять високий Ronde правою ногою і встають з лавки і на 8 тактів проходять вперед, розгортаються, кличуть за собою хлопців. Хлопці на 8 тактів підходять до дівчат, дарують подарунки і йдуть зі сцени.

Малюнок 23

Один хлопець ніби розговорився з баяністом, а дівчина, проходячи повз них, заграє з баяністом і вони разом йдуть за лаштунки.

Малюнок 24

Залишившись, один на лавочці хлопець пробігає в правий бік, шукає дівчину і не знаходить, пробігає вліво і там теж не знаходить дівчину. Ображений він бере лавочку і йде за лаштунки.

Висновки. Розробка хореографічної композиції, здійснена на практичних заняттях з курсу "Теорія та методика роботи з дитячим хореографічним колективом", демонструє практичну реалізацію процесу формування хореографічної компетентності майбутніх учителів початкових класів та керівників дитячих танцювальних колективів, коли водночас закріплюються знання хореографічної лексики танцю, вибудовується його композиція та драматургія, вдосконалюються виконавські навички. Разом з тим паралельно йде процес формування загальнопедагогічних складників професійного розвитку майбутніх учителів, зокрема їхньої педагогічної майстерності, вміння працювати з дитячим колективом, знань дитячої психології тощо.

Усе це доводить ефективність практичних методів, обраних для забезпечення формування хореографічної компетентності майбутніх учителів початкових класів та керівників дитячих танцювальних колективів.

Література

1. Савченко О. Я. Компетентнісний підхід як чинник модернізації змісту освіти / О. Я. Савченко // Формування ключових і предметних компетентностей молодших школярів: дидактико-методичні аспекти. Дайджест 2 / укл. О. В. Онопрієнко. – Донецьк : Каштан, 2012. – С. 3–9.
2. Харченко І. Проблема формування професійної компетентності майбутнього керівника танцювального колективу [Електронний ресурс] / І. Харченко. – Режим доступу: http://library.udpu.org.ua/library_files/psuh_pedagog_prob1_silsk_shkolu/41/visnuk_8.pdf. – Назва з екрана.
3. Царик Т. М. Модель професійної підготовки керівника дитячого хореографічного колективу [Електронний ресурс] // Т. М. Царик. – Режим доступу: <http://int-konf.org/konf092013/523-carik-t-m-model-profesynoyi-pdgotovki-kervnika-dityachogo-horeografchnogo-kolektivu.html>. – Назва з екрана.
4. Мартиненко О. В. Професійна підготовка майбутнього вчителя хореографії до роботи в дитячому танцювальному колективі / О. В. Мартиненко. – Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка. – 2013. – № 10 (269), ч. II. – С. 105–111.